

Алла Макаренко

(Київ, Україна)

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ВИРОБНИЧОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ЯК УМОВА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Розкрито аспекти професійного становлення під час виробничої технологічної практики як умова особистісного розвитку майбутніх учителів технологій, зміст програми виробничої практики, самостійної роботи студентів, індивідуальних завдань, представлено розрахунок рейтингових балів за видами контролю.

Ключові слова: зв'язок теорії з практикою, технологічна практика з деревообробки, бази проведення практики, змістовий модуль, самостійна робота, індивідуальні завдання, вид діяльності, професійне становлення.

The article reveals the aspects of professional development during practical technological training as a condition of future technology teachers' personal development; the content of training practice program, students' independent work, individual tasks, calculation of rating points according to the types of control.

Keywords: communication theory and practice, technological practice of woodwork, base of practice, content module, independent work, individual tasks, activity, professional development.

Постановка проблеми. Одним з дидактичних принципів освітньої підготовки майбутніх вчителів технологій є принцип зв'язку теорії з практикою, який полягає в їх гармонійному поєднанні зі складним світом виробничих технологій. З усіх відомих форм навчального процесу найбільшу практичну спрямованість мають лабораторно-практичні заняття, а також практика студентів: навчальна, навчально-виробнича, технологічна та інші її види. Важливо, щоб вона проводилась в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладачів та спеціалістів з даного фаху. Виробнича технологічна практика, як форма навчального процесу, реалізує принцип зв'язку теорії з практикою та принцип єдності навчання і

самонавчання, виховання і самовиховання, розвитку і саморозвитку. Професійне становлення під час виробничої технологічної практики реалізується за умов розробки навчально-методичного комплексу практики та паритетної співпраці всіх учасників навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організація виробничої практики, як свідчить проведене нами опрацювання наукових джерел та літератури, є актуальною науково-педагогічною проблемою, а саме: теоретичні основи здійснення виробничої практики представлено в монографічних виданнях та методичних посібниках українських і російських учених С. Батишева, Г. Грецької, В. Панкратової, В. Скакуна, В. Сурікова, О. Титова, І. Труханова, М. Шамкова; організаційно-методичні питання щодо проведення виробничої практики відображено у працях М. Макієнка, О. Молчанова, Л. Сушенцевої, А. Щепотіна; діяльність майстра виробничого навчання у ході практичного навчання аналізувалась І. Васильєвим, Г. Грецькою, Т. Дев'ятьяровою, В. Панкратовою, І. Трухановим, М. Шамковим; система контролю виробничої практики знайшла відбиття в роботах Ю. Белова, М. Горяїнова, М. Колесника, З. Рогушиної, О. Соколова; виховання учнів під час професійно-практичної підготовки частково висвітлено в працях М. Будникова, М. Дьяченко, С. Золотухіної, Ф. Каримова, Н. Ничкало, В. Федцова, О. Щербак.

Окремі аспекти організації виробничої практики в історико-педагогічному плані були розглянуті в монографіях виданнях та дисертаційних дослідженнях багатьох учених: С. Батишева, О. Булгакова, Н. Глазунової, Н. Деєвої, О. Коханко, Н. Ничкало, В. Олейника, Є. Осовського, Н. Падуна, М. Пузанова, М. Соловйова, О. Хромової, О. Щербак. Дані наукові праці у своєму змісті розкривають важливість виробничої практики в системі професійної підготовки, обґрунтовують особливе значення загальнопедагогічного принципу взаємозв'язку теорії та практики у забезпеченні та формуванні міцних знань і якісних практичних умінь в учнів

професійно-технічних училищ та шляхи реалізації даного принципу у процесі професійного навчання.

Важливого значення, при дослідженні взаємозв'язку теорії та практики, набула діяльність А. С. Макаренка, який урізноманітнив та удосконалив свій педагогічний досвід новою методикою виховання. Він один з перших, хто у педагогічній літературі наголосив на тому, що між теорією і практикою є тісний взаємозв'язок. А.С. Макаренко дійшов висновку: “Практика неможлива без теорії, теорія неможлива без практики” [2: 395]. Однак, питання методики організації виробничої технологічної практики майбутніх учителів залишається поза увагою вчених-педагогів.

Мета написання статті полягає в розкритті аспектів професійного становлення під час виробничої технологічної практики як умова особистісного розвитку майбутніх учителів технологій.

Виклад основного матеріалу. Технологічна практика з деревообробки проводиться на основі прямого договору, укладеного між навчальним закладом та виробничими об'єднаннями, підприємствами міста, де знаходиться вищий навчальний заклад або за адресою проживання студента (для заочної форми навчання). Такі підприємства (заводи, меблеві фабрики, деревообробні комбінати та інші підприємства будь-якої форми власності, які спеціалізуються на виробництві виробів з деревини та деревинних матеріалів) забезпечені сучасним виробничим технічним обладнанням, комп'ютерною технікою й електронними вимірювальними приладами та відповідають вимогам програми практики [1: 41]. Насьогодні, базами проведення технологічної практики є ЗАТ «Фанплит» (м. Київ, Договір № 2009. ПГО.005) та ряд приватних деревообробних підприємств міста (бази практики можуть змінюватись відповідно до укладених строкових договорів з підприємствами), які допомагають результативно поєднувати теорію з набуттям практичних навичок.

Професійне становлення студента під час виробничої технологічної практики відбувається якщо: всю роботу на виробництві він виконує самостійно під керівництвом керівника практики [3: 44-46]; набуває уміння

планувати та організовувати самостійну роботу, зберігаючи логічно-змістовий зв'язок; працює продуктивно, самостійно визначає цілі та розробляє способи діяльності, реалізує їх практично, оцінює ступінь досягнення цілей, вносить корекційні дії, спрямовані на повне досягнення цих цілей.

Нами опрацьовано, проаналізовано існуючі програми виробничої практики [1; 3; 4] та розроблено програму технологічної практики з деревообробки, яка включає такі модулі та теми:

Змістовий модуль 1. Структура та організація виробництва

Тема 1. Оформлення на практику, знайомство з структурою та організацією виробництва, його місцем розміщення та значенням для регіону; структурою управління підприємством. Інструктаж з техніки безпеки та промсанітарного мінімуму праці.

Тема 2. Ознайомлення з постачанням підприємства сировиною та її зберіганням, основними технологічними процесами та устаткуванням, організацією робіт по енергозбереженню на підприємстві.

Тема 3. Ознайомлення із роботою в заготівельних цехах. Механічна обробка деревини та виробництво пиломатеріалів.

Тема 4. Ознайомлення із роботою в заготівельних цехах. Обробка пиломатеріалів. Професії.

Змістовий модуль 2. Робота в цехах

Тема 5. Технологія виробництва фанери. Сировина, технологічні процеси виробництва. Сортамент продукції.

Тема 6. Технологія виробництва шпону. Сировина, технологічні процеси виробництва. Сортамент продукції.

Тема 7. Технологія виробництва ДВП. Сировина, технологічні процеси виробництва. Сортамент продукції.

Тема 8. Ознайомлення з організацією обслуговування споживачів та робота в торгівельному залі складу.

Самостійна робота студентів базується на опрацьованні таких тем: Знайомство з історією підприємства. Структура підприємства. Ознайомлення з

основними техніко-економічними показниками роботи підприємства. Вивчення і аналіз систем постачання підприємства. Вивчення і аналіз систем виробництва продукції. Вивчення і аналіз систем обслуговування підприємства. Вивчення і аналіз устаткування, елементів і конструкцій підприємства. Ознайомлення з основними видами продукції та технічними умовами деревообробних підприємств. Ознайомлення з технологією спеціальних деревообробних виробництв. Складання професіограми професії «помічник верстатника або оператора». Складання професіограми професії «робітник на операціях складання». Складання професіограми професії «помічник сортувальника або контролера». Складання професіограми професії «робітник на операціях опорядження». Оформлення звіту та його захист.

Індивідуальні завдання видаються студентам для закріплення на практиці отриманих у вищому навчальному закладі теоретичних і практичних знань та вмінь обробки деревини. Керівник практики від вищого освітнього навчального закладу може запропонувати такі види індивідуальних завдань: підбір дидактичного матеріалу для майбутньої педагогічної діяльності (виконання технологічних процесів виготовлення деталі чи виробу на промисловому обладнанні; фото цехів, устаткування та робочих місць на підприємстві; перезнімання технологічної послідовності виготовлення виробів). Контроль за проведенням технологічної практики здійснюється керівником практики від вищого освітнього навчального закладу та підприємства одночасно. Метою його є виявлення і усунення недоліків і надання практичної допомоги студентам під час виконання програми практики.

Керівник практики від підприємства може запропонувати такі види індивідуальних завдань, тематика яких полягає в поглибленому вивченні основ виробництва деревинних матеріалів: Лісосировинна для виробництва фанери. Технологія виробництва фанери сирим гарячим способом склеювання. Технологія виробництва фанери сухим гарячим способом. Технологія виробництва фанери з використанням карбамідних смол. Технологія виробництва реєчної столярної плити. Технологія виготовлення гнукотклеваних

деталей. Асортимент фанерної продукції. Автоматичні технологічні комплекси для функціонального системного контролю і управління виробничими процесами. Застосування автоматичного та напівавтоматичного обладнання при виготовленні продукції. Технологія виробництва деревноволокнистих плит марки ПСТ (MENDE-MDF) сухого безперервного способу виробництва на базі устаткування і за технологією фірми "Бізон-Верке" (Німеччина). Оздоблення фанери.

Основними показниками для оцінювання роботи студента на практиці є: виконання календарного плану практики; результати виконання індивідуальних завдань; навчальна і трудова дисципліна під час проходження практики; якість звіту студента.

Питання, які висвітлюються у звіті про виконання програми практики: коротка характеристика підприємства (історія розвитку деревообробного виробництва, призначення та форма власності підприємства); характеристика матеріально-технічної бази деревообробного підприємства; характеристика виробничих процесів та технологічних ліній підприємства; змісту практичної діяльності в цехах; результати виконання індивідуального завдання; висновки і пропозиції.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та підсумкового контролю

№ з/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт виду	Максимальний результат
1.	Виконання календарного плану практики	1	10	10
2.	Результати виконання індивідуальних завдань	1-3	10	30
3.	Навчальна дисципліна під час проходження практики	1-12	2	24
4.	Трудова дисципліна під час проходження практики	1-2	8	16
5.	Звіт студента	1-2	1	2
6.	Оформлення щоденника	1-12	1	12
	Рубіжний рейтинговий бал			100

№ з/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт виду	Максимальний результат
	<i>Диференційований залік</i>	1-100	1	<i>100</i>
	Підсумковий рейтинговий бал			100

Оцінювання вказаних видів діяльності сприяє заохоченню студентів до: систематизації і поглиблення знань з усіх розділів програми практики; використання наукової термінології, стилістично грамотного, логічного правильного викладу відповіді на запитання з обґрунтованими висновками; бездоганного володіння інструментарієм технічних дисциплін, ефективного використання його в постановці і вирішенні наукових і професійних завдань; самостійного і творчого вирішення проблем в нестандартних виробничих ситуаціях; чіткого і методично доцільного визначення мети і завдань виробничої діяльності з урахуванням галузевих особливостей; засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої навчальною програмою практики; повного виконання індивідуального завдання; високого рівня культури виконання завдань; оформлення звіту і щоденника у відповідності до вимог програми практики.

Висновки. У формуванні особистості майбутнього вчителя технологій надзвичайно важливого значення самостійних кроків у напрямі саморозвитку, самовдосконалення, професійного становлення набуває орієнтація на забезпечення єдності зовнішніх впливів і саморуху, самонавчання, самовиховання. Такий підхід до особистісного розвитку під час виробничої технологічної практики на деревообробних підприємствах сприяє сумлінному ставленню студентів до поставлених перед ними завдань, підготовці студентів до усвідомленого і поглибленого практичного вивчення навчальних дисциплін за обраними спеціалізаціями, а отже, професійного становлення як майбутнього вчителя технологій. Подальші наші дослідження спрямовані на формування методичних рекомендацій до самостійної роботи студентів під час виробничої технологічної практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменюк Т. Б. Програми і методичні рекомендації до проведення технологічної практики для вищих навчальних закладів напряму підготовки 010103 «Технологічна освіта». / Т. Б. Гуменюк, А. І. Макаренко // – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 64 с.

2. Макаренко А. С. Педагоги пожимают плечами : [Пед. соч.] / Антон Семенович Макаренко. – М : 1957. – т. 2. – 496 с.

3. Наскрізна програма практики студентів напряму підготовки – 0101 Педагогічна освіта спеціальності – 6.010103, 7.010103, 8.010103 Технологічна освіта. Укладачі: А. І. Батрак, Т. Б. Гуменюк, Г. С. Зікій та ін. Збірник наскрізних програм практик студентів за спеціальностями університету / редкол.: В. П. Андрущенко, В. П. Бех, Г. І. Волинка та ін.; МОН, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 489 с.

4. Технологія: освітньо-професійний комплекс (частина II): галузь знань 0101 – Педагогічна освіта, напрям підготовки 010103 – Технологічна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень – 6.010103 «Бакалавр педагогічної освіти»: Посібник / Упоряд.: М.С. Корець, Т.Б. Гуменюк, А.І. Макаренко, О.П. Гнеденко / За ред. доктора пед. наук, проф. М.С. Корця. – К. : НПУ, 2010. – 400 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Макаренко Алла Ігорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.